

УДК 657.62:332.872

Зеленко Сергій

к.е.н., доцент

Босакевич Олеся

магістрант

Луцький національний технічний університет

м. Луцьк

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ЦУКРОВИХ ЗАВОДАХ

Анотація

Стаття присвячена висвітленню особливостей діяльності цукрових заводів України та їх впливу на процес первинного відображення інформації в бухгалтерському обліку.

***Ключові слова:** цукровий завод, первинний облік сировини, бухгалтерський облік, облік цукру.*

Цукровий буряк є основною сировинною базою вітчизняних цукрових заводів України, а конкурентоспроможність та ефективність виробництва цукрових буряків в Україні є одним з найбільш важливих елементів у проблемі підтримки та збереження всього цукрового маркетингового ланцюжка.

Цукрове виробництво носить сезонний характер. Тривалість роботи цукрового заводу залежить від об'єму заготівлі цукрового буряка і складає в середньому 100-120 діб в рік. Решту часу виробниче обладнання не використовується або знаходиться в ремонті.

Цукрова промисловість є однією з найбільш матеріаломістких галузей. На виробництво 1 т. Цукру витрачається 7,5-9т. буряка, а при пониженій її цукристості допустимий розхід сировини ще більший. В структурі собівартості цукру затрати на сировину займають близько 90%.

Щоб здійснювати процес виробництва, господарство повинно мати необхідні запаси посівного матеріалу, палива, мінеральних добрив, засобів захисту рослин, запасних частин, інших виробничих запасів. При їх використанні збільшуються витрати на виробництво. Результатом процесу виробництва є створення готової продукції, внаслідок чого предмети праці переходять у форму готової продукції [1, с. 61].

В процесі виробництва на цукрових заводах використовується велика кількість палива (6-8% до маси переробленого буряка) і вапнякового каменю (до 6-8,5%). У великій кількості використовується вода з умовою повторного використання у виробництві відпрацьованих вод (без всякої очистки і після деякої очистки). Розхід свіжої холодної води складає до 550-600% до маси переробленого буряка. Водне господарство представляє собою відповідальну ділянку виробництва. На утримання в доброму стані джерел водопостачання заводи витрачають великі кошти [2,с.25].

На сучасному етапі першочерговим завданням кожного цукрового заводу є суттєве зменшення витрат паливно-енергетичних ресурсів. Безумовно, що основна увага зосереджується на можливості досягнення мінімально необхідної питомої витрати тепла на технологічний процес переробки цукрових буряків

оскільки на виробництво цього тепла витрачається близько 80% всієї кількості палива.

Процес виробництва продукції потребує систематичного поповнення виробничих запасів. Джерелами їх надходження можуть бути промислові підприємства або установи та організації, які спеціалізуються на постачанні цінностей для сільськогосподарських підприємств (мінеральні добрива, паливо і мастила, запасні частини й матеріали для ремонту, пестициди тощо), виготовлення продукції на давальницьких умовах.

Операції з давальницькою сировиною є досить складними та неоднозначними, що зумовлено порядком визнання права власності на передану сировину та вироблену з неї продукцію, а також наявністю різних видів таких операцій, шляхів реалізації готової продукції і способів розрахунку за переробку сировини. Зазначені особливості ускладнюють процес організації та ведення бухгалтерського обліку на промислових підприємствах.

Незважаючи на досить складні та неоднозначні операції з давальницькою сировиною її зростаючі темпи рівня використання дуже високі в господарській діяльності українських підприємств, законодавче регулювання щодо таких операцій здійснюється лише у зовнішньоекономічній діяльності. Тобто у вітчизняному законодавстві відсутній належний рівень регламентації порядку здійснення операцій з давальницькою сировиною саме між резидентами [3, с.68].

З огляду на зазначене операції з давальницькою сировиною характеризуються наступними ознаками: наявність двох суб'єктів господарювання: замовника (власник сировини) і виконавця (переробник сировини).

Цукровий буряк, що надходять на склад, ретельно перевіряються встановлюють відповідність їх якості, кількості, асортименту, умовам поставок і супровідним документам.

Так, на буряк, що надійшов від бурякоздавальників, на кожен транспортну одиницю (автомашину, причеп,) окремо виписується «Накладна на цукровий буряк». До вимірювання кожна машина з цукровим буряком оглядається бракувальником (приймальником). Під час огляду проводиться вибірка коренеплодів із 1-3 місць на різній глибині. Якщо приймальник встановив, що цукровий буряк однорідний (конденційний чи некондинційний) він допускає машину до ваговимірювання. Після чого буряк з машин висипають на кагатні поля.

Цукровий буряк відпускається у виробництво на підставі належно оформлених документів.

Цикл варки розділяють на 4 стадії: згущення до утворення кристалів; утворення кристалів; нарощування кристалів; уварювання та спуск утфелю. Для відділення кристалів із міжкристального розчину під дією центр обіжної сили використовують центрифуги. Меляса проходить через сито, кристали залишаються на ньому. Після відходу зеленої меляси, кристали промивають конденсатом – водою з $t=90^{\circ}\text{C}$, відходить біла меляса (яку повертають на уварювання I продукту), вологий цукор-пісок вивантажується з центрифуг на трясун, транспортується в сушильне відділення, сушиться, відсортовується

грудки, просипається через магніти тонкої очистки і збирається в бункерах. З бункерів на автоматичних вагах-дозаторах затарюється в 50 кг поліпропіленові мішки. Мішки з цукром штабелюють з подальшим відвантаженням споживачам [4, с.27; 5, с.227].

Випуск продукції з виробництва та передача її на склад оформляється:

- ордером на вихід готових виробів на виробництві;
- актом на передачу залишків готової продукції;
- накладними на повернення готової продукції та іншими приймально-здавальними документами.

На цукровому заводі відвантаження готової продукції оформляється накладними на відпуск товарно-матеріальних цінностей. Для ведення синтетичного обліку використовують рахунок 26 «Готова продукція».

Аналітичний облік готової продукції ведеться за її видами. Готова продукція відвантажується згідно з договорами за накладними або іншими первинними документами [7, с.91-92].

Особливістю цукрового заводу є також те, що його продукція має багатокомпонентний характер, її використовують за різними каналами (цукор, жом, меляса).

Жом відпускається сільськогосподарським підприємствам і служить кормом для худоби.

Меляса реалізується на підприємствах спиртової галузі для виготовлення стратегічного продукту – спирту, а також для виготовлення кормових та хлібопекарських дріжджів, лимонної кислоти і частково для корму великої рогатої худоби.

До допоміжних виробництв відносяться: цех механізації, ТЕЦ (котельня), транспортне господарство, ремонтні майстерні, водне господарство, сировинне господарство.

До непромислових господарств відносять житлово-комунальні господарства, призначені для побутового обслуговування персоналу [5, с.232].

Від того, наскільки чітко і оперативно ведеться облік готової продукції, залежить ефективність та доцільність прийняття управлінських рішень по підприємству, а, значить, і результат його виробничо-фінансової діяльності.

Список використаних джерел

1. Саблук, П. Т. Бухгалтерський облік у сільськогосподарських підприємствах [Текст] / Саблук П. Т., Моссаковський В. Б., Сук Л. К. – К.: Урожай, 2003. – 416 с.
2. Долженко, І.І. Формування системи інтеграційних відносин підприємств бурякоцукрового підкомплексу [Текст] : дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Долженко Інна Іванівна. — К., 2002. — 200 с.
3. Коденська, М. Ю. Передумови і шляхи організації агропромислових об'єднань у сфері виробництва і переробки цукрових буряків [Текст]/ М. Ю. Коденська // Вісник сільськогосподарської науки. – 1983. – № 5. – С. 67-69.
4. Зеленська, О. О. Стан і проблеми розвитку цукробурякового підкомплексу Чернігівської області [Текст] / О. О. Зеленська // Економіка АПК. – 2000. – №9. – С. 26-30.

5. Сирохман, І.В. Товарознавство цукру, меду, кондитерських виробів [Текст] : підручник / І.В.Сирохман, Т.М.Лозова . – 2-ге видання, перероблене та доповнене. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 616 с.

6. Дуганець Н. В. Первинний облік виробництва цукрових буряків / Н. В. Дуганець // Економіка АПК, 2006, №2. – С. 90-92.

УДК 657.421

Капля Ірина

к.е.н, доцент

Боршуляк Наталія

студент магістратури

Подільський державний аграрно-технічний університет

м. Кам'янець-Подільський

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Анотація

У статті досліджено підходи науковців щодо визначення сутності нематеріальних активів, проведено аналіз класифікації нематеріальних актив та підходів до критеріїв їх визнання в обліку.

Ключові слова: *активи, нематеріальні активи, право власності, інтелектуальна власність, гудвіл, облік.*

Практика господарювання підприємств все більше потребує врахування вартості інтелектуального продукту. Конкурентні переваги підприємств усе частіше стають наслідком ефективного використання нематеріальних активів, які на сьогодні є головним чинником у визначенні їх ринкової вартості.

Сутність нематеріальних активів досліджується у працях багатьох дослідників. Кожен з дослідників висвітлює свій погляд на нематеріальні активи і своє бачення даної економічної категорії. Це зумовлює наявність певних розбіжностей.

На думку багатьох авторів, нематеріальними активами є об'єкти права власності, що забезпечують їх власникам дохід чи іншу користь.

Як зазначає Покропивний С.Ф., нематеріальні активи це «категорія, яка виникає внаслідок володіння правами на об'єкти інтелектуальної власності або обмежені природні ресурси для використання в господарській діяльності для отримання прибутку». В даному визначенні акцентується увага на правах власності, але не враховано всі складові нематеріальних активів, що передбачені П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [7].

Зовсім інший підхід у Крайвської І.А., яка визначає нематеріальні активи, як «довгострокові активи, які не мають фізичної субстанції, але мають вартість. Це активи, які використовуються в операційній діяльності та забезпечують